

Vi måste behandla migranter human

Ledaren i årets första nummer handlade bland annat om att vi nu lever i lögnens tid (1) och då hänvisade jag framför allt till det som under året hänt runt presidenten Trump i USA. Men många liknande yttringar som i USA har skett under året även i Sverige och i Västerbotten-Kuriren skrev Sofia Mirjamsdotter under rubriken ”Regeringen slår sönder Sverige”:

Det är inte av misstag som välintegrerade människor eller barn födda i Sverige utvisas till länder där de inte känner någon. De är inga undantag. Det är de nya reglerna som Tidöregeringen infört i inget annat syfte än att få ut så många utomeuropeiska personer ur landet som det bara är möjligt, kosta vad det kosta vill (2).

Efter det ger hon en rad inhumana exempel på vad de nya reglerna får för konsekvenser i form av utvisningar. Många som uppmärksammas är våletablerade personer i Sverige. Barn som är födda här, ungdomar som vuxit upp här, eller vuxna som har bildat familj, har jobb och ett socialt liv. I sociala medier är många upprörda. Inte bara kommunalråd i inlandet som vill behålla arbetskraft, vilket vi kunde se under hösten när kartläggningen av de kommuner som i sina ställningstaganden för möten med den nationella återvandringssamordnaren nekade sådant möte. 148 av landets 290 kommuner sa nej till mötet (6:e november). 44 kommuner var för ett möte. 37 kommuner hade inte tagit ställning och för 61 kommuner fanns inga uppgifter. Protesterna runt om visar att: ”Vreden i Jokkmokk ger hopp till hela Sverige, återvandringssamordnaren är den nya folkrörelsen”.

För att fortsatt citera Mirjamsdotter:

Det är med öppna ögon Tidöregeringen nu slår sönder Sverige bit för bit och sår splittring mellan olika grupper. Det är med öppna ögon man hänger sig åt en retorik som ska göra oss misstänksamma mot varandra, och som sanktionerar rasism i ord och handling. Man till och med betalar biståndspengar till ytterst tveksam verksamhet nära den somaliske premiärministerns kansli för att de ska bli mer villiga att ta emot återvandrare. Man erbjuder flera hundra tusen kronor till den som frivilligt lämnar Sverige.

Nyligen hölls en manifestation med ca 2000 deltagare i Umeå som en protest mot den utveckling som ägt rum i Sverige det senaste året med allt fler inhumana regeringsbeslut riktade mot våra invandrare. Det tal som hölls av Ola Nordebo vid Västerbottens-Kuriren (VK) fanns i VK:

Kära vänner, det skulle inte behöva vara så här. Sverige skulle inte behöva bli ett land där familjer på grund av en främlingsfientlig politik medvetet slits isär och familjeåterföreningar görs så svåra som möjligt. Sverige skulle inte behöva bli ett land som hänsynslöst utvisar barn - uppvuxna här, med kompisar, minnen, fritid och skola - till länder där de aldrig varit. Sverige skulle inte behöva bli ett land där människor som flytt undan traumatiska upplevelser skickas tillbaka in i händerna på auktoritära regimer.

Sverige skulle inte behöva bli ett land där välintegrerade, ansvarstagande människor som jobbar hårt, i välfärden och näringslivet, rycks upp och kastas ut, trots att deras arbetskamrater, lokalsamhällen, grannar och vänner vädjar om att de ska få stanna.

Det skulle inte behöva vara så här, det skulle inte behöva vara så här inhumant och grymt.

Sverige skulle inte behöva vara ett land där asylrätten urholkas steg för steg, där permanenta uppehållstillstånd dras tillbaka, där möjligheten att få stanna av humanitära skäl inskränks, där chansen till spårbyte tas bort, där rätten till offentligt biträden i asylprocessen och tolkhjälp i vården ifrågasätts, där antalet kvotflyktingar minskar dramatiskt och där en generellt allt mer repressiv lagstiftning skadar integrationen och fördjupar trauman, ångest och ohälsa hos de mest utsatta.

Det skulle inte behöva vara så.

Ingenting av det här är nödvändigt eller framtvingat av yttre händelser. Ingenting av det här är resultat av olyckliga omständigheter som lagstiftarna inte tänkte på. Allt det här - repressionen och utvisningarna, de inhumana regelverken - är en direkt konsekvens av medvetna politiska beslut, fattade i Sverige, utifrån en i grunden främlingsfientlig och delvis rasistisk människosyn

Nordebo skriver vidare i VK:

Medverka inte i det här. Stöd de modiga i civilsamhället, föreningsliv, kulturvärld och folkbildning som inte resignerar. Sedan blir det ensamt om de människor som tillhör det glömda Sverige. Nästan ett helt etablissemang har börjat bygga sina politiska, ekonomiska och organisatoriska strategier på att misstänkliggöra grupper som har allt färre röster på sin sida. Medverka inte till detta. Och stötta de modiga i civilsamhälle, föreningsliv, kulturvärld och folkbildning som inte resignerar (3).

När pendeln svänger tillbaka och reaktionen kommer blir det snabbt ensamt kring dem som står kvar och hävdar samma principer i dag som i går.

Många torg och flöden töms snabbt när makten skiftar. Manifestationerna som samlade tusentals ena året, krymper till några få, plötsligt ifrågasatta, eldsjälur i nästa. Uppslutningen som utlovades visade sig inte betyda särskilt mycket alls.

Återvandringsförslaget

Tidöavtalet har genererat ett antal lagförslag på området migration och förslagen i SOU 2025:99 måste läsas i ljuset av flera av dessa andra förslag för att konsekvenserna för de som berörs av förslagen ska framgå fullt ut (4). Här kan bland annat nämnas Minimiutredningens tidigare förslag om utmönstring av permanenta uppehållstillstånd (SOU 2025:31), Vandelsutredningens förslag om skärpta krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33) samt de skärpta krav för att beviljas svenskt medborgarskap som presenteras i SOU 2025:1.

Strax före jul presenterade Justitiekanslerns remissvar till regeringens förslag om att riva upp permanenta uppehållstillstånd. I tidskriften Arbetsvärlden skriver Axel Gren (5):

Återkallade uppehållstillstånd Strider mot rättsstatliga och demokratiska principer. Kostar miljarder i skattemedel. Tunga remissinstanser är skoningslösa i sin kritik mot utredningsförslaget om att kunna återkalla permanenta uppehållstillstånd. 7 av 10 avstyrker det uttryckligen. Regeringens [utredningsförslag till ny lag](#) (6) ska göra det möjligt att i efterhand riva upp givna permanenta uppehållstillstånd. Det bedöms kunna påverka upp emot 200 000 personer. Regeringens uppgivna syfte med den nya lagen är att uppmåna fler att söka svenskt medborgarskap, men förslaget har redan mottagit hård kritik i offentligheten.

Och bilden blir inte ljusare när Arbetsvärlden går igenom de 56 [remissvar som inlämnats på slutbetänkandet](#)(7). Ingen av remissinstanserna tillstyrker uttryckligen förslaget, 7 av 10 avstyrker det däremot. 14 av de 56 instanserna tar ingen uttrycklig ställning för eller emot, men 12 av dessa är ändå kritiska eller mycket kritiska.

Det krävs en särskild sorts arrogans för att lägga fram ett lagförslag som så fundamentalt krockar med grundlagen, Europakonventionen och Barnkonventionen att landets högsta juridiska väktare tvingas plocka fram den stora motorsågen. Återkommande är kritiken om att förslaget, om det blir verklighet, skulle äventyra förtroendet för den svenska rättsstaten inte bara för de runt 200 000 personer som riskerar att direkt drabbas. Utredningens förslag [står] i strid med de principer som bygger upp den svenska förvaltningsrätten och den svenska rättstryggheten. Att öppna upp för att göra ett sådant avsteg från grunderna i den svenska förvaltningsrätten för att uppnå ett politiskt mål är farligt och

skadar den svenska rättsstaten. (8). Särskilt magstarkt är hur regeringen tycks ha ryckt på axlarna åt att förslaget leder till ökad ohälsa hos barn. Att medvetet skapa en rättsosäkerhet som slår sönder barnfamiljers framtidstro är inte bara juridiskt vårdslöst – det är moraliskt haveri.

I en DN debattartikel (9) utvecklas vikten av att göra motstånd mot vad vi ser:

Skyldigheten att följa gällande lag är standard i en rättsstat. I Sverige finns också förbudet mot ministerstyre. Allt detta tycks regeringen vilja runda med sitt löfte om att stoppa fler svenska medborgarskap, i väntan på en ny lag. Om regeringen faktiskt agerar så, måste domstolar och myndigheter göra motstånd, skriver flera juridikexperter.

Att kommunerna lever i en annan verklighet än Tidöpartierna framgår klart när mängder av kommunföreträdare vägrar att ställa upp på en politik som leder till att deras befolkningsunderlag minskar. Det är också denna rasistiska tanke som lett till att regeringen avskaffat möjligheten för människor som sökt asyl att istället skaffa sig ett jobb och en försörjning och på det sättet getts möjligheten att stanna i Sverige. Det kallas spårbyte och infördes av alliansregeringen 2008. Nu har högermajoriteten i riksdagen avskaffat denna möjlighet från 1 april 2025 eftersom deras övergripande politiska mål är att skicka ut folk ur landet. Förslagen innebär att de som söker skydd i Sverige framöver endast ska kunna få tillfälliga uppehållstillstånd. Men även de som redan lever i Sverige – flyktingar, skyddsbehövande, personer med synnerligen ömmande skäl och de som fått uppehållstillstånd genom gymnasielagen med flera – ska få sina permanenta uppehållstillstånd återkallade, utan att ha gjort något fel. Det innebär också en gemensam förlust när vi förlorar människor som blivit en självklar del av vårt samhällsbygge. Vi kan se konsekvenserna av detta också genom de retroaktivt indragna uppehållstillstånden då det som kallas ”[spårbyte](#)” har avskaffats (10).

Kyrkornas företrädare har protesterat mot lagförslaget och Sveriges kristna råd skrev följande 2025 12 11 (11):

Kyrkorna i Sveriges kristna råd ser med stor oro på förslaget att avskaffa permanenta uppehållstillstånd. Det gäller inte bara framtida ansökningar – även redan beviljade permanenta uppehållstillstånd ska enligt utredningen återkallas. Om förslagen genomförs hamnar människor i en osäker och oförutsägbar tillvaro. Särskilt oroande är konsekvenserna för de barn som berörs.

Varje människas okränkbara värde och värdighet är en grundläggande och vägledande princip för oss som kyrkor. Den får särskild betydelse när det gäller hur samhället behandlar människor i utsatthet. För den som flytt är trygghet och stabilitet avgörande för att kunna läka, återfå tillit och bygga

en framtid. Det är därför FN:s flyktingkonvention syftar till långsiktiga och hållbara lösningar för människor på flykt. Vi står samtidigt bakom en ordnad migrationspolitik, där Sveriges skydds- och mottagningssystem fungerar rättssäkert och förutsägbart för alla som provas.

Inom både svenska kyrkan och frikyrkan har runt om i Sverige olika manifestationer och uttalanden mot de nya lagförslagen presenterats:

Vi som är engagerade i svenska frikyrkor har med sorg och bestörtning sett politiken genomdriva en allt hårdare migrationspolitik under det senaste decenniet. Vårt samvete tvingar oss att mot detta höja våra röster. Med detta brev vill vi särskilt protestera mot förslaget att återkalla vissa permanenta uppehållstillstånd och ersätta dem med tillfälliga uppehållstillstånd – och i andra fall utvisa människor som stadgat sig och byggt upp ett liv i Sverige (SOU 2025:99). Flera tunga remissinstanser har redan uttryckt stark kritik mot lagförslaget, bland annat Advokatsamfundet och våra trossyskon i Svenska Kyrkan.

Förslaget strider dels mot svensk förvaltningsrätt, där gynnande myndighetsbeslut inte ska rivas upp annat än i mycket sällsynta undantagsfall. Den rättsosäkerhet som uppstår när lagenligt beslut plötsligt dras tillbaka är också något som Regeringsformen förbjuder för beslut med rättsverkan (kap.2 §10 Regeringsformen). Än värre är den bristande känsla för etik som lagförslaget ger uttryck för. Ett sådant statligt agerande är helt enkelt grymt, eftersom det kastar delar av befolkningen ut i osäkerhet. Det fjättrar människor i ett tillstånd av permanent otrygghet. Denna form av grymhet går på tvärs mot det fokus på existentiell hälsa som regeringen gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att verka för. Om lagförslaget går igenom kommer utfallet göda depression och desperation.... Den textsamling som är kristendomens kanon, Bibeln, är mycket tydlig med att respekt för migranter inte är förhandlingsbart: ”Invandraren som bor hos er skall ni behandla som en infödd. Du skall älska honom som dig själv, ni var ju själva invandrare i Egypten” (3 Mos 19:34).

*Bo J A Haglund
Professor emeritus och Chefredaktör för SMT
Institutionen för Global Folkhälsa, Karolinska Institutet
Nyårssafton 2025*

Referenser

1. Haglund, B.J.A. (2025) Några kommentarer till Ett jubileumsnummer av Socialmedicinsk tidskrift 100 år. <https://publicera.kb.se/smt/article/view/48601/40621>
2. Mirjansdotter, S. (2025 11 28) Regeringen slår sönder Sverige. <https://www.vk.se/2025-11-28/mirjansdotter-regeringen-slar-sonder-sverige-d771c>
3. Nordebo O. (2025 10 29) Låt det inte bli ensamt nu kring dem som extremhögern vill ge sig Publicerad i Västerbottens-Kuriren 29 oktober 2022 - Uppdaterad 29 oktober 2022. <https://www.vk.se/2022-10-29/nordebo-lat-det-inte-bli-ensamt-nu-kring-dem-som-extremhogern-vill-ge-sig-pa>
4. Uppsala universitet: Remiss av Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar (SOU 2025:99). <https://www.regeringen.se/contentassets/17db789faf7d4372b93342299b9d4cda/uppsala-universitet.pdf>
5. Green A.(2025) Ingen remissinstans stödjer återkallade uppehållstillstånd https://www.arbetsvarlden.se/ingen-remissinstans-stodjer-aterkallade-uppehallstillstand/?fbclid=IwZnRzaAO_McNleHRuA-2FlbQIxMQBzcnRjBmFwcF9pZAo2NjI4NTY4Mzc5AAEe8XA19JshPCTuncOTr0RO_KYwneYs4kP-sVc17_89KgFZ-LuTRrx-1rSXXNg_aem_wv_TsmfU0u6TiFMrvsXd3w
6. Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar SOU 2025:99. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/09/sou-202599/>
7. Remiss av slutbetänkandet Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar (SOU 2025:99) Diarienummer:Ju2025/01974. <https://www.regeringen.se/remisser/2025/09/remiss-av-slutbetankandet-andring-av-permanent-uppehallstillstand-for-vissa-utlanningar-sou-202599/>
8. Uppsala universitet: Remiss av Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar (SOU 2025:99). <https://www.regeringen.se/contentassets/17db789faf7d4372b93342299b9d4cda/uppsala-universitet.pdf>
9. DN Debatt. ”Regeringen står inte över grundlagen” Uppdaterad 2024-12-15 Publicerad 2024-12-15, Uppdaterad 2024-12-15 Publicerad 2024-12-15. <https://www.dn.se/debatt/regeringen-star-inte-over-grundlagen/>
10. Migrationsverket. (2025) Från och med 1 april försvinner möjligheten till spårbyte.. <https://www.migrationsverket.se/nyheter/nyhetsarkiv/2025-04-01-fran-och-med-1-april-forsvinner-mojligheten-till-sparbyte.html>
11. Uttalande från SKR:s styrelse: Avskaffa inte permanenta uppehållstillstånd 2025 12 10. <https://www.skr.org/uttalande-fran-skr-s-styrelse-avskaffa-inte-permanenta-uppehallstillstand/?fbclid=Iw3J0YwZhchHBfaWQQMjIyMDM5MTc4ODIwMDg5MgABHgDHeKIGEZOwMx5ROC9-kZbAlSivC81Mj6gHCh8qY4j189B8wtuSVXWZXPuD&brid=b0DoS0-jlZjBVkBtvrROYA>